

Ritgezza e fascinaziun da punts en il Grischun

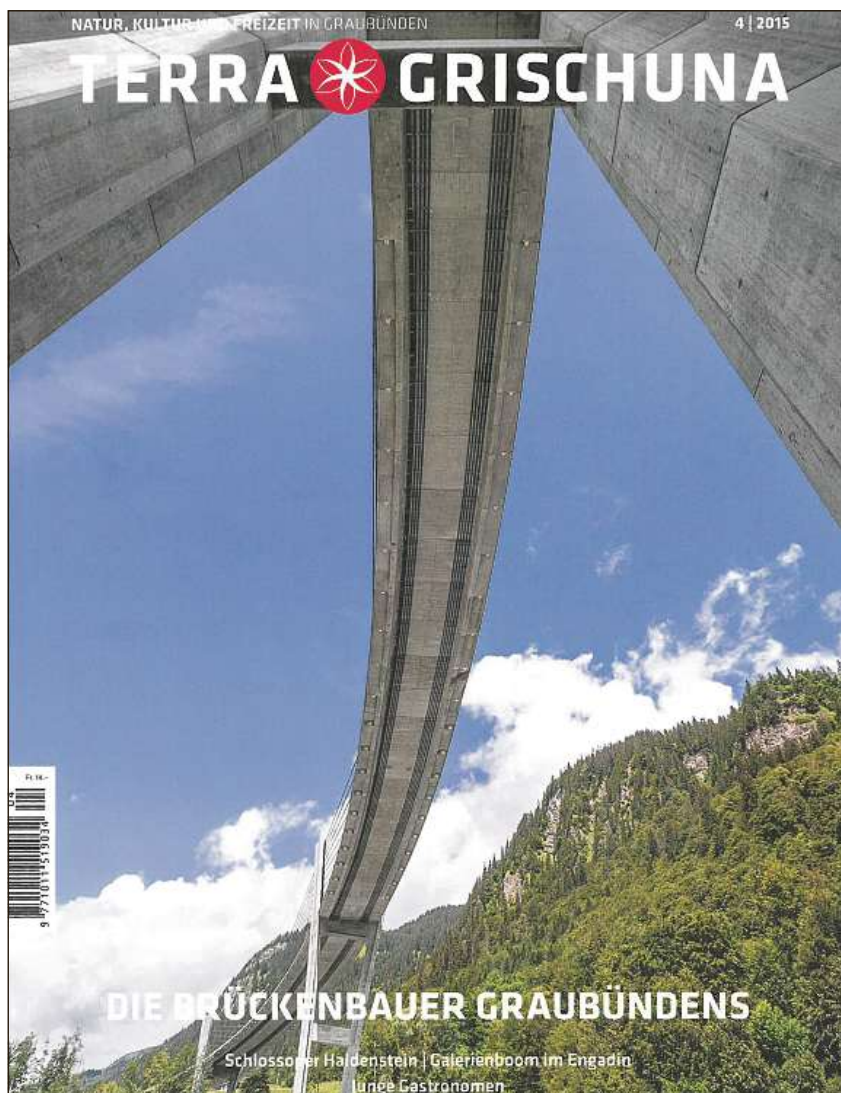
La Terra Grischuna preschenta in caleidoscop multifar

■ (anr/gc) Igl è puspè reussi a la redacziun da la Terra Grischuna da preschentar – a mez il temp da vacanzas – in'ediziun davart ritgezza e bellezza da tantas punts en noss chantun. Menziunads en quel connex èn era renumads construiders grischuns da talas, sco **Richard Coray, Richard La Nicca e Christian Menn**. Punctuada è plinavant vegnida la gronda estetica da quels artefacts. Ina part dètg considerabla dal Patrimoni cultural mundial da l'Unesco è da la Viafier retica (VR). Er enconuschents inschigners grischuns – sco Otto Saluz ed Achilles Schucan – han contribuì essenzialmain a la construcziun da bleras punts. Il mantegniment da quellas custa bler al chantun. Numerusas da quellas construcziuns èn stadas sfidas. Prest anc dapli ch'il text imponan las bellas fotografias da quellas punts ch'èn per part da gronda fascinaziun.

Punts s'udevan tar las rutas da transit

Durant tschientaners ha il Grischun vivì dal commerzi, siond el terra da transit per rauba dal nord al sid e viceversa. Las pli impurtantas rutas manavan sur il San Bernardino ed il Spleia. Quellas vias èn adina stadas dad adattar als bsegns dal temp. Tschients punts u edifizis artificialis èn stads necessaris. La multifariadad da las punts sa mussa era nua che talas per via e viafier, da diversas epocas, sa chattan ina sper l'otra (sco p. ex. en la Val Russein u a La Punt/Rehau).

Mussadas e descrittas vegnan era diversas punts da lain ch'ins ha construi senza pilasters per traversar sur il flum. Sco exempel vegn allegada la punt suspendida en la Ruinaulta sper la staziun da Trin ch'è gia vegnida distinguida 2014 cun il Premi europeic per construcziuns. Sin la rait da las vias da vian-

Il frontispizi da la nova Terra Grischuna che sa fatschenta cun il tema punts.

MAD

dar èn bleras punts da divers gener e furma vegnidas construidas.

La Viafier retica – enconuschenta per sias punts

Solids ed elegants èn ils numerus viaducts da la VR. Qua pon ins davaira dis-

curren da records, lavur da pionier e da dretgas visiuns. Senza quella rait da punts na fiss la Retica betg talmain renumada. Ellas stattan sco simbols d'ina grondiusa viafier en muntogna, munida cun il label da Patrimoni cultural mundial da l'Unesco. En tut ha la VR na main

che 238 punts cun ina lunghezza da 12 km.

Tranter niz ed estetica

Las punts èn caracterisadas d'ina vart dal niz optimal e da l'autra vart era d'alta estetica. I sa tracta tar quels edifizis d'ovras dad inschigners da construcziun che na vulevan betg esser artists, ma che fascineschan ils artists cun lur construcziuns. In exempel persunter è l'enconuschenta punt Sunnibergbrücke sper Claustra, construida da *Christian Menn*. Latiers s'auda era la punt nova en il vitg da Val S. Pieder, eregida 2009 da *Jürg Conzett*. A blers n'èsi betg enconuschent ch'il pli renumà maletg d'ina punt en il Grischun – il viaduct da Wiesen – deriva dad Ernst Ludwig Kirchner, che ha vivì 1917 a Tavau.

Igl è da mantegnair e sanar

Cun la rait da vias naziunalas e chantunalas – dad ina lunghezza da 1630 km en il Grischun – èn numerusas punts vegnidas construidas. Talas èn vegnidas nizzate intensivamain e qua tras era donnegiadas fermamain. Perquai ston bleras vegnir sanadas u fatgas da nov, quai ch'è collià cun gronds custs.

Punt ha bleras muntadas

Il pled punt ha numerusas muntadas – e quai sur tuts linguatgs. El stat per lieus, ma era sco simbol per colliaziun spirtala da munds da patratgs. La punt ha era dà en rumantsch il num «La Punt», perquai ch'ella manava là pli baud sco ina da las paucas sur l'En vi en Engiadina.

En il magazin da la Terra Grischuna vegn t.a. Mustér preschentà sut il titel: «Disentis/Mustér, in vitg, ina claustra ed anc bler dapli» – e plinavant numerus fatgs ed eveniments – tut plaschavlamain, sco per il solit.